

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle
Viite: VN/11255/2023

Lausunto hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi tupakkalain muuttamisesta

Syöpäjärjestöt pitää erittäin tärkeänä sitä, että nyt lausuntokierroksella oleva hallituksen esitysluonnos saataisiin mahdollisimman pian voimaan tulevaksi laiksi. Nykytilanne, jossa nikotiinipussit ovat sääntelemättömässä tilassa, on täysin kestämaton. Lyhytkin aika, jona nikotiinipussit tai muut niiden kaltaiset korkean nikotiinipitoisuuden tuotteet, ovat sääntelemättöminä markkinoilla, voi aiheuttaa hyvin pitkäaikaista vahinkoa.

Nikotiini on myrkyllinen sekä lapsille ja nuorille vaarallinen aine. Lisäksi se aiheuttaa erittäin vahvaa riippuvuutta. Tupakka- ja nikotiiniteollisuus kohdentaa markkinointia nuoriin saaden näin aikaan usein elinikäisen riippuvuuden ja pitkäaikaisen käyttäjäkunnan. Valtaosa tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttäjistä aloittaa käytön alle 20-vuotiaina. Suomen valtiolla on velvollisuus suojella lapsia ja nuoria tupakka- ja nikotiinituotteiden vakavilta terveyshaitoilta.

Nikotiinipussit ovat monella tapaa haitallinen tuote. Niiden nikotiinitaso voi olla erittäin korkea, mikä aiheuttaa myrkytysriskin. Nikotiinipusseista on tietoisesti tehty nuoria, jopa lapsia, houkuttelevia. Niiden maku- ja hajuaineet ja pakkaukset on suunniteltu nuoriin vetoaviksi. Myös markkinointi on suunnattu nuorille. Teollisuus yrittää brändätä nikotiinipussit vähemmän haitalliseksi, jopa vaarattomaksi vaihtoehdoksi kuin muut tupakka- ja nikotiinituotteet. Samalla tuotteiden ulkonäöllä pyritään harhauttamaan lasten ja nuorten lähiaikuisia, jotka eivät välttämättä ymmärrä, että kyseessä on nikotiinituote. Nämä kaikki asiat ovat omiaan hämärtämään nikotiinipussien haitallisuutta nuorten silmissä. Nikotiinipussit ovat tupakkateollisuudelle keino houkutellessa uusia käyttäjiä.

Tupakka on erittäin karsinogeeninen aine. Jopa kolmannes syöivistä johtuu tupakasta. Nikotiiniriippuvuuden synnyttyä nuoret käyttävät tyypillisesti erilaisia tupakka- ja nikotiinituotteita, mikä lisää syövän riskiä. Esimerkiksi nuuskan ja savukkeiden yhteiskäyttö on tyypillisin ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien nuorten miesten tapa käyttää tupakka- ja nikotiinituotteita. Mikäli nikotiinipussit pysyvät sääntelemättöminä markkinoilla, nuorten nikotiiniriippuvuuden ja sitä kautta terveysongelmien riski kasvaa merkittävästi. Lisäksi nikotiinipussien korkea nikotiinipitoisuus voi aiheuttaa akuutin myrkytyksen, jopa hengenvaaran, päätyessään esimerkiksi pienten lasten suuhun.

Erilaiset markkinoille tulleet uudet tupakka- ja nikotiinituotteet, kuten nikotiinipussit, sekä nuuska ovat keskeisin uhka Suomen tavoitteelle olla nikotiiniton vuoteen 2030 mennessä. Kansanterveyden kannalta ei ole mahdollista päästää Suomen markkinoille uusia nikotiinituotteita ilman kattavaa sääntelyä ja pyrkimystä ehkäistä näiden tuotteiden käyttöä.

Syöpäjärjestöjen mielestä esitysluonnoksen ratkaisu, jossa tupakkalakiin lisättäisiin savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaisi nikotiinipussit ja jota säädeltäisiin samalla tavoin kuin suussa käytettävää tupakkaa eli nuuskaa, purutupakkaa ja nenänuuskaa, on kannatettava. Tämä merkitsisi niiden myynnin, muun luovuttamisen ja välittämisen sekä maahantuonnin kieltoa. Nikotiinipussit rinnastuvat käyttötavoiltaan nuuskaan ja ovat monessa mielessä nuuskan korvikkeita. Samanlainen sääntely on perusteltua.

Syöpäjärjestöt huomauttaa kuitenkin, että nuuskan matkustajatuonnin rajat ovat tällä hetkellä suhteettoman korkeat. Sekä nuuskan että jatkossa esityksen mukaisesti myös nikotiinipussien käytön vähentämiseksi sekä laittoman kaupan estämiseksi on välttämätöntä rajoittaa matkustajatuontia. Esitämme, että matkustajatuonti joko kielletään, kuten tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämisraportissa esitetään, tai sen rajoja lasketaan merkittävästi, esimerkiksi 100 grammaan nykyisestä 1000 grammasta vuorokaudessa.

Olellisinta on nyt löytää sääntelytapa, joka ehkäisee nikotiinipussien käyttöä ja vapaata pääsyä markkinoille. Hallituksen esitysluonnos olisi mielestämme paras ja loogisin ratkaisu tähän. On kuitenkin tarvittaessa mahdollista harkita nikotiinipussien rajoitettua sallimista ja sitä, että niitä säädeltäisiin kuten tupakkaa ja muita nikotiinituotteita. Tuotteiden nikotiinipitoisuuden sääntely, tunnusomaisten makujen kieltö, esilläpitokieltö, yhdenmukaiset pakkaukset, ikäraajat sekä käyttökieltö alueilla ja tilanteissa, joissa tupakkatuotteet ovat kiellettyjä, olisivat siinä tapauksessa välttämättömiä. Nikotiinipussien tulisi myös olla tupakkaverotuksen piirissä ja niiden myynnin tulisi olla luvanvaraista.

Kannustamme ministeriötä edistämään esitysluonnoksen käsittelyä ja hyväksymistä myös poliittisessa päätöksenteossa. Nikotiinipussit ovat ongelma, johon on tärkeä puuttua nyt heti.

Helsingissä 22.5.2023

Juha Pekka Turunen
pääsihteeri
Syöpäjärjestöt

Lisätiedot:

Eeva Ollila, ylilääkäri, eeva.ollila@cancer.fi, 050 590 4935
Sini Terävä, yhteiskuntasuhdepäällikkö, sini.terava@cancer.fi, 050 513 5083